

દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાનો તુલનાત્મક અભ્યાસ

કેવલ .એ. ચૌધરી

શિક્ષણ સહાયક, વ.દે.ગલિયારા હાઈસ્કૂલ,કઠોર, મો: 9979433004

ડૉ.વિનોદભાઈ.જી.પટેલ

નિવૃત્ત પ્રધાનાચાર્ય, વિ.ટી.ચોકસી બી.એડ કોલેજ,સુરત, મો: 9825762614

પ્રસ્તુત અભ્યાસનો મુખ્ય હેતુ પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતા માપન માટે ઉપકરણની રચના કરવાનો હતો. શિક્ષણ ક્ષેત્રે શિક્ષકની ભૂમિકા મહત્વની હોય છે અને તેથી દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની પાંચ સ્વનિર્ભર અને પાંચ સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓ શિક્ષકોને નમુના તરીકે પસંદ કરી તેમની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો હતો. શિક્ષણ વ્યક્તિને પૂર્ણ અને સામાજિક બનાવે છે. શિક્ષણનો મુખ્ય ઉદ્દેશ વ્યક્તિને શારીરિક, માનસિક અને નૈતિક રીતે પરિપક્વ બનાવવાનો છે. અને આ કાર્ય કરવા માટે એક પ્રાથમિક શિક્ષક મહત્વની ભૂમિકા ભજવતો હોય છે. દેશનું ભવિષ્ય કહેવાતા બાળકો નું પાયાનું ઘડતર પ્રાથમિક શિક્ષકો કરતા હોય છે. અને જો પ્રાથમિક શિક્ષકો પોતાના વ્યવસાય પ્રત્યે નિષ્ઠાવન ના હોય તો દેશના સારા ભવિષ્યની કલ્પના કરવી મુશ્કેલ છે. આથી દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાનો કેટલાક ચાલો ના સંધાર્ભમાં તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રસ્તુત સંશોધનના હેતુઓ નીચે મુજબ હતા.

1. પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાના માપન માટે ઉપકરણની રચના કરવી. 2. દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાનું માપન કરવું. 3. દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારના સરકારી અને સ્વનિર્ભર પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાની તુલના કરવું.

પ્રસ્તુત સંશોધનની ઉત્કલ્પનાઓ નીચે મુજબ હતી.

1. દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની સરકારી અને સ્વનિર્ભર પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાના સરાસરી પ્રમાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિ હોય. 2. દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની સરકારી પ્રાથમિક શાળાના મહિલા અને પુરુષ શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાના સરાસરી પ્રમાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિ હોય. 3. દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની સ્વનિર્ભર પ્રાથમિક શાળાના મહિલા અને પુરુષ શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાના સરાસરી પ્રમાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિ હોય.

પ્રસ્તુત સંશોધનનું મહત્વ નીચે મુજબ દર્શાવી શકાય.

પ્રસ્તુત અભ્યાસની નીપજ તરીકે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાના માપન માટે ઉપકરણ પ્રાપ્ય બન્યું છે. ભાવી પ્રાથમિક શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાના વિકાસ કાર્યક્રમ માટે પ્રસ્તુત સંશોધનના તારણો મદદરૂપ બની સકે છે.

પ્રસ્તુત અભ્યાસના તારણોના આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની તાલીમમાં રહી જતી કચાસને દુર કરવાના ઉપાયો કરી શકાય. પ્રસ્તુત અભ્યાસની સમસ્યાને અનુરૂપ સંશોધનો હાથ ધરવા માટે ભાવી સંશોધકો માટે આ અભ્યાસ પ્રેરણા પૂરી પડશે. સંશોધનનું ક્ષેત્ર ખુબ વિશાળ છે તેથી સંશોધકે સમય, શક્તિ અને ખર્ચને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રસ્તુત સંશોધનનું સીમાંકન નીચે મુજબ કર્યું હતું. પ્રસ્તુત સંશોધન માત્ર દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાઓ પુરતુ જ માર્યાદિત હતું. સંશોધન સંદર્ભે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથ્થકરણ સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન અને 'ટી'કસોટી મૂલ્ય દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું

તારણો

શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણીને આધારે નીચે મુજબના તારણો તારવવામાં આવ્યા હતા.

દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો કરતા સ્વનિર્ભર પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતા ઉંચી જોવા મળી હતી.

દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની સરકારી પ્રાથમિક શાળાના મહિલા શિક્ષકો કરતા પુરુષ શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતા ઉંચી જોવા મળી હતી.

દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની દક્ષિણ ગુજરાત વિસ્તારની સ્વનિર્ભર પ્રાથમિક શાળાના મહિલા શિક્ષકો કરતા પુરુષ શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતા ઉંચી જોવા મળી હતી.

શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો

પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતા વિકસે તે માટે વિવિધ કાર્યક્રમો યોજવા જોઈએ. ડા.ત. શિક્ષકો માટે તત્વજ્ઞાનીઓ અને તજજ્ઞોના સમયાંતરે વ્યાખ્યાનોનું આયોજન કરવું જોઈએ. વિવિધ પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓનો ઉપયોગ કરી શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતા ઉંચી લાવવા માટેના સક્રિય પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ. સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો કરતા સ્વનિર્ભર પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતા ઉંચી જોવા મળી હતી જેથી સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો ની વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતાનો મહત્તમ વિકાસ થાય તેવા સતત પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.

સંદર્ભ

દેસાઈ અને દેસાઈ. (2010). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ(સાતમી આ.).

અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ. પૃ.223

પારેખ અને ત્રિવેદી. (2010). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર(પમી આ). અમદાવાદ:

યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ. પૃ.149